



Kalejdoszkóp

Magyar–angol kulturális folyóirat | 2021/2., március–április | XX. évfolyam 2. szám | Vol. XX/2.





ZÖLD ZEKE

Pályázati felhívás magyar fiúknak és leányoknak, szülőknek és nagyszülőknek

A torontói Kaleidoszkóp Hagyományőrző Klub pályázatot hirdet
Belle Orsolya *Zöld zeke* című meséje alapján.

ÓVODÁSOK-KISISKOLÁSOK:

Rajzolja meg azt, ami a legjobban tetszett a történetben!

SZÜLŐK, NAGYSZÜLŐK:

Írjátok meg, melyik Petőfi-költeményt kedvelitek a legjobban és miért!

Áruljátok el azt is, hogy melyik verset fogjátok megtanítani
gyermekeiteknek, unokáitoknak!

TALPRA, MAGYAR FIÚ, LEÁNY! TALPRA, SZÜLŐK ÉS NAGYSZÜLŐK!

Elindult a verseny!

A rajzokat, írásokat megjelentetjük honlapunkon (kaleidoszkopfolyoirat.eletunk.net),
a legjobb alkotásokat pedig mesekönyvekkel és verseskötetekkel jutalmazzuk.

A jelentkezéseket erre a címre várjuk: rozsadancstelch@gmail.com

Határidő: 2022. december 31.

Jó szórakozást és élményteli alkotómunkát kíván a Kaleidoszkóp Hagyományőrző Klub!

Ím, feltámadott

Még a fényes nap nem jött fel az égre,
de már keleten a rőt hajnal hasadt,
minthogyha a föld izzó lánggal égne –
olyan különleges ez a virradat.

Nagy titkokat őriz ez az éjszaka,
mi ez éjjel történt, nem volt soha még:
kijött a sírjából az Isten Szava
megdicsőült testtel, várta őt az ég.

Mikor Mária a sírhoz sietett,
a Mester holttestét nem találta meg,
csak angyalok mondták: „Ím, feltámadott,

akit te keresel, ő már nem halott,
miért keresed a holtak között?,
ahonnan lejött, az égbe költözött.”

Baricz Lajos:

Alleluját zengek

A lelkem mélyén alleluját zengek
– noha egyszerű, de ünnepi dal –,
mint az angyalok és az égi szentek,
a húsvét titka – az örök diadal.

A földi rosszon túl és a halálon,
a húsvét hajnalán úrrá lett az Úr,
üdvös valóság, nem csak hiú álom,
s aki benne bíz, mind megszabadul.

Röpke életem csak csendes átmenet,
alakítom, élem, úgy, amint lehet,
de hogyha Jézus feltámadott bennem,

krisztusivá kell magamnak is lennem,
és sugároznom kell a szeretetet,
hisz' az Isten maga örök szeretet.



Tartalomjegyzék

Petőfi Sándor: 1848	2
Albert Ernő: Bem József Sepsiszentgyörgyön	3
Kányádi Sándor: Nyergestető	5
Petőfi Sándor: Négy nap dörgött az ágyu	6
Petőfi Sándor: A vén zászlótartó	7
Dancs Rózsa: „A sátán fekete kutyái”	8
Baricz Lajos: Hősök voltak	9
Kosztolányi Dezső: Tavaszelő	10
Dezső Kosztolányi: Early Spring.....	10
Kosztolányi Dezső: Megállt az óra.....	11
Dezső Kosztolányi: The Wall-clock Stopped	11
Kosztolányi Dezső: Az ismeretlen, végtelen temetőben..	12
Dezső Kosztolányi: In Unknown Endless Graveyard	12
Kosztolányi Dezső: Egyre közelebb	12
Dezső Kosztolányi: Ever Closer	12
Kosztolányi Dezső: Már elmondtam, mint kezdtem el .	13
Dezső Kosztolányi: As Told you how I did commence ..	13
Baricz Lajos: Az első húsvét; Zárva volt az ajtó	14
Baricz Lajos: Elmondták Tamásnak	15
Baricz Lajos: Bennem, Tamásodban	15
Devecsery László: Húsvéti hímes	15
Bobó Bóbitája	
Belle Orsolya: Zöld zeke	16
Móricz Zsigmond: A török és a tehének	18
Gazdag László: Hengegő cincogó	18
Lajtai Gábor: Költözködés	18
Balogh József: Tavasztollázkodó; Tó	18
Megjelent az <i>Együtt a nyelv hazában</i> versantológia	19

KALEJDOSZKÓP – KALEIDOSCOPE

ISSN 1480-5499

MEGJELENIK KÉTHAVONTA – PUBLISHED BIMONTHLY

Elnök: Telch György-George – President

Főszerkesztő: Telch-Dancs Rózsa – Editor-in-Chief

Főmunkatárs: Varga Gabriella

Munkatársak: Csibi Balázs, Veszely Ferenc

Cím: 10 Green Glade Crt., L9S 1P3 Innisfil, Ontario, Canada

Tel.: +1 705 431 9830

E-mail: rozsadancstelch@gmail.comWeb: www.kalejdoszkoportal.netFacebook: www.facebook.com/kalejdoszkoportal

Copyright © Kaleidoscope Heritage Club

OSZK EPA adatbázis: www.epa.oszk.hu/01600/01658

A *Kalejdoszkoportal* szó a Pallas Nagy Lexikona
helyesírását követi.

Címlapkép forrása: www.facebook.com/filcinke

Petőfi Sándor: 1848

Ezernyolcszáznegyvennyolc, te csillag,
Te a népek hajnalcsillaga!...
Megviradt, fölébredett a föld, fut
A hajnaltól a nagy éjszaka.
Piros arccal
Jött e hajnal,
Piros arca vad sugára
Komor fényt vet a világra;
E pirulás: vér, harag és szégyen
A fölébredt nemzetek szemében.



Péter Szidónia alkotása

Csatatér a nagyvilág. Ahány kéz,
Annyi fegyver, annyi katona.
Mik ezek itt lábaim alatt?... hah,
Eltépett lánc s eltört korona.
Tűzbe véle!...
No de mégse,
Régiségek közé zárjuk,
De nevöket írjuk rájuk,
Különben majd a későn-születtek
Nem tudnák, hogy ezek mik lehettek.

Szégyeneljük szolgáságunk éjét,
Zsarnokok, rátok száll haragunk,
S a reggeli imádság fejében
Istenünknek vérrel áldozunk.
Álminkban
Alattomban
Megcsapolták szíveinket,
Hogy kioltsák életünket,
De maradt még a népeknek vére
Annyi, ami fölkiált az égre.

Áll a tenger nagy elbámultában,
Áll a tenger és a föld mozog,
Emelkednek a száraz hullámok,
Emelkednek rémes torlaszok.
Reng a gálya...
Vitorlája
Iszaposan összetépve
A kormányos szíve képe,
Aki esztét veszve áll magában
Beburkolva rongyos bíborában.

Nagy idők. Beteljesült az Írás
Jósolatja: egy nyáj, egy akol.
Egy vallás van a földön: szabadság!
Aki mást vall, rettentőn lakol.
Régi szentek
Mind elestek,
Földült szobraik kövéből
Új dicső szentegyház épül,
A kék eget vesszük boltozatnak,
S oltárlámpa lészen benne a nap!



Emlékmű Pozsonyban. Norbert Oriskó képe a Pixabay-en

Albert Ernő

Bem József Sepsiszentgyörgyön

*Március idusán emlékezünk a hősökre Albert Ernő sepsiszentgyörgyi volt magyartanárom,
majd kedves kollégám sokak számára ismeretlen történetével! (Dancs Rózsa)*

A szabadságharcosok 1849 márciusa végére, áprilisa elejére Erdélyt felszabadították a megszállóktól, a magyarországi katonák is május végére egészen az osztrák határig jutottak, azzal a lendülettel mehettek volna tovább, de nem tették, mert az 1849. április 14-i nyilatkozat szellemében független államként nem támadtak másik független államra.

A magyar szabadságharc győzedelmeskedett, de az orosz–osztrák összefogás veszélye továbbra is fenyegetett. A magyar győzelmek láttán az ifjú császár, a 19 éves Ferenc József május 21-én Varsóba sietett, ahol könyörgő hívószavakkal fordult I. Miklós orosz cárhoz segítségnyújtásért. Ott egyeztek meg abban, hogy a cár 200 000 katonával egy napon vonul át a Kárpátok szorosain, hágóin, csatlakoznak hozzájuk az osztrák katonák is és egyszerre támadnak a magyar szabadságért harcoló katonákra.

Kezdesi időpontnak június 17-ét jelölték meg. Ekkor az Északi-, Keleti-, Déli-Kárpátokban egymást követően szólaltak meg az orosz ágyúk s majd nagy tömegben vonultak be a katonák. Székelyföldön a kökösi hídnál június 23-án került sor az első ütközetre, amelyet követően a háromszéki és csíki katonáknak vissza kellett vonulniuk egészen a Tusnádszorosig. Itt és a Nyerges-tetőn újból tábort ütöttek, július 2-re már megerősített csapatokkal ismét Kökös közelében találhatták őket.

Az orosz–osztrák katonák most még nagyobb erővel támadtak rájuk, a csatában Gábor Áron is életét vesztette, majd július 5-én Sepsiszentgyörgy határában folytatódtak a harcok. Védekezés közben a városért sok katona áldozta életét, de végül is a túlerő győzedelmeskedett, a bevonuló katonák szabad rablásra kaptak engedélyt, így kegyetlenül fosztogattak, pusztították, amit találtak.

Újabb fordulat akkor következett a székely szabadságharcban, amikor Bem altábornagy július 13-án az oroszok betörésének hírére Csíkba érkezett. Újjászervezte a haderőt, július 17-én már átvonult a Kászonok-völgyén és 18-án Eresztevénynél tábort ütött. Időközben serege egyik részét Moldva felé irányította, 20-án visszafoglalta Sepsiszentgyörgyöt, hogy aztán 21-én maga is a serege után induljon

Moldvába. Azzal a reménnyel sietett, hogy az ottani románokat seregébe hívja, együttesen támadnak az oroszokra, a Székelyföldön tartózkodók is kénytelenek lesznek visszatérni. Nem így történt.

Július 25-én Bem már átjött a határon, Bereckben találkozott Petőfi Sándorral, aki újabb híreket hozott az oroszok támadásairól, együtt érkeztek Sepsiszentgyörgyre, majd indultak Marosvásárhelyre. A segesvári csata következett, ahol Petőfi Sándor is hősi halált halt.

Az orosz és osztrák csapatok minden irányból előretörték, augusztus 13-án a szabadságharcosok kénytelenek voltak letenni a fegyvert, majd kevés idő után az orosz katonák hazatértek. Az osztrák császár kérésére az orosz csapatok Háromszéken és Csíkban továbbra is maradtak. Itt tartózkodtak egészen november 10-ig, s ezalatt a lakosságnak kellett gondoskodnia élelmezésükről, elszállásolásukról, gyakran szállításaik lebonyolításáról. Hetente, naponta újabb és újabb követelményekkel álltak elő, kifogyott már minden élelemtartalék, az állatok jelentős része is elpusztult, egy-egy falu lakossága már azt fontolgatta, hogy teljes létszámmal elköltözik más vidékre.

Kevésbé ismerjük a szabadságharc azon részét, amikor az orosz csapatok már korábban is betörték Erdélybe. Az történt, hogy a háromszéki székelyek harci készségét és ellenállási sikereit látva a brassói szászok, hozzájuk csatlakozva a szebeniek is, és Saguna püspök vezetésével az erdélyi románok, attól való félelmükben, hogy a székelyek megtámadják és visszafoglalják a két nagyvárost, egyre többször kérik a Moldvában és Havaselvén tartózkodó orosz katonák vezérét, Lüders tábornokot, hogy vonuljon be Erdélybe, védje meg őket a székelyek esetleges támadásától. A sorozatos sürgetés hatására Lüders tábornok 1849. január 27-én kiadta a parancsot: az orosz katonák Erdélybe vonuljanak!

Engelhardt tábornok január 31-én a Töröcsvári szoroson átlépte a magyar határt, katonáit Brassóba vezette, ahol a szászok február 1-jén már ünnepélyesen köszöntötték. A csíki és háromszéki székelyek ugyanakkor Sepsiszentgyörgyön és Uzonban Bem tábornok hívására táborba gyűltek.

Az történt, hogy az erdélyi hadsereg főparancsnokának ki-nevezett Bem tábornok rövid idő alatt átszervezte a hadse-reget, gyors támadásokkal visszafoglalta Kolozsvárt, január 13-án már a székeleyeket arra kérte, hogy Gál Sándor veze-tésével siessenek segítségére, hogy Szebent s azután Bras-sót is visszafoglalják. E feladat teljesítésére indultak Barca-szentpéter irányába, de útközben orosz–osztrák–román ka-tonák támadtak rájuk. A katonák döntő részének, Gábor Áron ágyúi mellett harcoló diáktüzéreknek is ez az ütközet volt az első tűzpróbájuk. A mintegy 6 órán át tartó küzdelem után estére az oroszok Brassó felé vonultak vissza, a széke-lyek pedig az Olt jobb oldalán, Aldoboly mellett álltak újabb csatasorba, de mivel a csata tovább nem folytatódott, Aldo-bolyban és Illyefalván éjjeli szállást találtak. Gál Sándor feb-ruár 5-én megírta hadijelentését, amelyben összefoglalta a lezajlott csata történetét, és közölte, hogy seregében 6-an meghaltak, 15-en megsebesültek, az ellenség 14 halottal és 17 sebesülten számolt. Az oroszok jelentésükben 150 szé-kely halottról és sebesültről írtak.

A székelly katonák eredeti tervüknek megfelelően útju-kat tovább nem folytathatták, meg kellett erősíteni Seps-i-szentgyörgy védelmét, de utána már 10-én elindulhattak, hogy 19-re Medgyesre érkezzenek, s ott Bem tábornok át-vegye a katonákat, Gál Sándor pedig hazatérjen újabb sereg toborzásáért. Kemény harcok következtek, különböző he-lyeken kellett helytállnia az erdélyi hadseregnek, egy-egy csatában számos katonának kellett feláldoznia életét, Bem tábornok is kezére megsebesült, de a kitartó, fegyelmezett, bátor sereg március 11-én visszafoglalta Nagyszebent, az orosz–osztrák csapatok menekültek, maga Puchner is a ma-gyar határon túl keresett menedéket. Bem tábornokot ek-kor léptették elő altábornaggyá.

A harcok továbbfolytak, az erdélyi sereg Brassó irá-nyába vonult előre, február 20-án innen is kiűzték az ellen-séget. Czetz János így emlékezett a városba érkezésükre: *„A bevonulást érhető izgalommal vártam, mert Édes-anyám, akit kerek négy esztendeje nem láttam, Brassóban lakott. Bem ezt jól tudta, s a kemény katona lelki finomsá-gának újabb tanújelét adta, amikor hozzám fordult: »Ön nagy segítségemre volt Erdély visszafoglalásában, méltá-nyos tehát, hogy diadalmas csapatunk élén meneteljen Édesanyja előtt, aki Önt már négy éve várja«”.*

E bevonulást követően Bem altábornagy Brassóban fogalmazta meg híres felszólítását, amelyet e szavakkal fe-jezett be: *„Magyarok, szászok és oláhok, nyújtsatok*

egymásnak testvérileg kezet, távoztassatok el minden nem-zeti gyűlölködést, és boldogok lesztek.”

A háromszékiek megkülönböztetett tisztelettel és sze-retettel ragaszkodtak hozzá. Küldöttség kereste fel Brassó-ban, s a köszöntés során arra kérték, látogasson el Seps-i-szentgyörgyre, amit az altábornagy meg is ígért. Március 25-én Kökös határában éljenző, éneklő, zenélő tömeg várta a felszabadító vezért. Németh László, Háromszék kormány-biztosa fogadta. *„Az egybesereglett székelység, nő, férfi, gyermek és öreg hosszú sorban, a fiatalság lóháton, nem-zeti lobogókkal s dzsidákkal, s a szekerek tábora várt reája. Zene, ezer ajk éljenzése köszönté. A nemzetőrség őrnagya beszédet tartott hozzá; kocsiját virággal halmozták el, s örömkönnyekben ragyogó arcok áldása kísérte útján Seps-i-szentgyörgyre, Háromszék fővárosába.”*

Útközben Kökösben, Szotyorban, Kilyénben, Szent-györgyön még a megmaradt harangokat is megszólaltatták a megbecsült hadvezér tiszteletére. A győztesnek, felszaba-dítónak kijáró nagyrabecsüléssel fogadták a szék házában is. Horváth Albert, a királybíró köszöntötte, szentgyörgyi lá-nyok ragyogó szemekkel, tisztelgő szavakkal virágkoszorút adtak át. Kővári László a továbbiakban leírta az ünneplést: *„Háromszék hölgykoszorúja köszönté, vérpiros rózsát tűz-tek rendjelei mellé, jobb kezének ujjja kötelékét hímzett nemzeti szalaggal cserélték fel, az egész asztalnál úrhölgyek szolgáltak fel neki, a legjobb kezek pótolták a jobb kéz hiá-nyát... Bem, a mogorva öreg harcos melegségig nyájas lőn, mindenki számára volt bókja, s az egésztől azzal vált el, hogy a székellyt, melyet hősiességéért eddig becsült, ma sze-retni tanulta, s hogy e vala életének legszebb napja.”* A szé-kelyek a kiváló, rendíthetetlen vezért, az őszinte, küzdeni tudó, igazságot kereső, minden nép szabadságát akaró em-bert tisztelték benne. Lengyel volt, magyarul néhány szót tanult meg az állandó harcok idején, németül is hibásan ej-tette a szavakat, hangokat, de katonái megértették, meg-érezték, a lakosság is, hogy igaz és tehetséges hadvezér állt a szabadságharc élére, aki a nemzetet segíti törekvéseiben. E megbecsülés legnagyobb bizonyítéka, hogy APÓnak, BEM APÓnak nevezték, ami a legnagyobb kitüntetést jelentette.

Sepsiszentgyörgyön ekkor mindössze egy órát töltött, újabb háborús feladatok elvégzésére indult, július 20-án fel-szabadította a várost az orosz megszállóktól, 25-én Petőfi Sándorral együtt látogatták meg a katonákat, majd indultak Marosvásárhelyre.

Kányádi Sándor:

Nyergestető

A néhai jó öreg Gaál Mózesre, gyermekkorom regélőjére is emlékezve

Csíkországban, hol az erdők
zöldebbek talán, mint máshol,
ahol ezüst hangú rigók
énekelnek a nagy fákon,
s hol a fenyők olyan mélyen
kapaszkodnak a vén földbe,
kitépni vihar sem tudja
másképpen, csak kettétörve,
van ott a sok nagy hegy között
egy szelíden, szépen hajló,
mint egy nyereg, kit viselne
mesebeli óriás ló.

Úgy is hívják: Nyergestető;
egyik kengyelvasa: Kászon,
a másik meg, az innenső,
itt csillogna Csíkkozmáson.
Nemcsak szép, de híres hely is,
fönn a tetőn a nyeregben
ott zöldellnek a fenyőfák
egész Csíkban a legszebben,
ott eresztik legmélyebbre
gyökerüket a vén törzsek,
nem mozdulnak a viharban,
inkább szálig kettétörnek.
Évszázados az az erdő,
áll azóta rendületlen,
szabadságharcosok vére
lúktet lenn a gyökerekben,
mert temető ez az erdő,
és kopjafa minden szál fa,

itt esett el Gál Sándornak
száznál is több katonája.
Véres harc volt, a patak is
vértől áradt azon reggel.
Támadt a cár és a császár
hatalmas nagy hadsereggel.
De a védők nem rettentek
– alig voltak, ha kétszázan –,
álltak, mint a fenyők, a harc
rettentő vad viharában.
Végül csellel, árulással
délre körülvették őket,
meg nem adta magát székely,
mint a szálfa, kettétörték.
Elámult az ellenség is
ekkora bátorság láttán,
zászlót hajtva temette el
a hősöket a hegy hátán.
Úgy haltak meg a székelyek,
mind egy szálig, olyan bátran,
mint az a görög háromszáz
Termopüle szorosában.
Nem tud róluk a nagyvilág,
hőstettükről nem beszélnek,
hírük nem őrzi legenda,
dicsőítő harci ének,
csak a sírjukon nőtt fenyők,
fönn a tetőn, a nyeregben,
s azért zöldell az az erdő
egész Csíkban a legszebben.



Petőfi Sándor:

Négy nap dörgött az ágyu

Négy nap dörgött az ágyu
Vizakna s Déva közt,
Ott minden talpalatnyi
Földet vér öntözött.

Fehér volt a világ, szép
Fehér hó este be,
Ugy omlott a piros vér
A fehér hóra le.

Négy hosszú nap csatáztunk
Rettentő vad csatát,
Minőt a messzelátó
Nap csak nagynéha lát.

Mindent megtettünk, amit
Kivánt a becsület...
Tízannyi volt az ellen,
Győznünk nem lehetett.

Szerencse és az Isten
Tőlünk elpártola,
Egy pártfogó maradt csak
Velünk: ez Bem vala.

Oh Bem, vitéz vezérem,
Dicső tábornokom!
Lelked nagyságát könnyes
Szemekkel bámulom.

Nincsen szóm elbeszélni
Nagy hősiségedet,
Csak néma áhitattal
Szemlélek tégedet,

S ha volna ember, kit mint
Istent imádanék,
Meghajlanék előtted
Térdem, meghajlanék.

S nekem jutott a vészes
Dicsőség, hogy veled
Járjam be, oh vezérem,
A csatatérket.

Te melletted lovaglék
A harc veszélyiben,
Ahol az élet pusztul
És a halál terem.

Sokan elhagytanak, te
Rendíthetetlen agg,
De úgy-e téged, úgy-e
Én el nem hagytalak?

S lépésid mind halálig
Követni is fogom,
Oh Bem, vitéz vezérem,
Dicső tábornokom!



Petőfi ceruzarajza Bem Józsefről



Bem József

„A márciusi fellángolás [...] bölcsője volt a magyar alkotmánynak s éppen ezért sűrű tartó kötelessége minden magyar embernek, hogy a szabadság ébredésének emlékét, mely csodálatosan összeesik a tavasz ébredésével, minden évben kegyelettel megülje. Csak így érhetjük el, hogy az utódok soha szem elől ne téveszthessék dicső őseik érdemeit.”

Cinkotai Nagy Ince

Petőfi Sándor:

A vén zászlótartó

Fut Bécs felé Jellacsics, a gyáva,
Seregének seregünk nyomába',
Megrémülve fut a magyar hadtól;
Magyar hadban egy vén zászlótartó.

Ki az a vén zászlótartó ottan
Olyan tüzes lelkiállapotban?
Szemem rajta kevélyen mereng el:
Az én apám az az öreg ember!

Az én apám e vén zászlótartó.
„Vészben a hon!” elhatott a nagy szó
Elhatott kórágýához, fülébe,
S mankó helyett zászlót vett kezébe.

Vállait egy kínos élet gondja,
Betegség és ötvennyolc év nyomja,
S ő feledve minden baját, bűjét
Ifjak közé hadi bajtársúl állt,

S kit eddig az asztaltól az ágyba
Alig-alig bírt elvinni lába,
Ellenséget űz mostan serényen
Ifjusága régi erejében.

Mi vitte őt háború zajába?
Hiszen neki nincsen gazdagsága,
Mit féltene, mit védnie kéne,
Hogy ne jusson ellenség kezére.

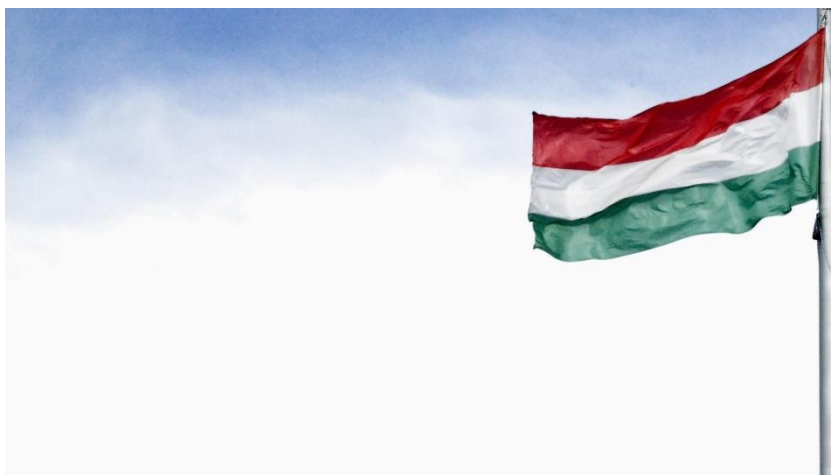
Annyi földet sem mondhat övének,
Melyben egykor koporsója fér meg,
S mégis-mégis viszi lobogóját
Azok előtt, kik a hazát óják.

Ép azért ment, mert semmivel sem bír;
Küzd a gazdag, de nem a hazáért,
Védi az a maga gazdaságát...
Csak a szegény szereti hazáját.

Édesapám, én voltam tenéked
Ekkoráig a te büszkeséged;
Fordult a sor, megfordult végképen,
Te vagy mostan az én büszkeségem.

Érdemes vagy a cserkoszorúra!
Alig várom, hogy lássalak újra
S megcsókoljam örömtől reszketve
Kezedet, mely a szent zászlót vitte.

És ha többé nem látnálak téged?
Látni fogom fényes dicsőséged;
Könnyem leszen sírodnak harmatja,
S híred a nap, mely azt fölshárítja!



Dancs Rózsa

„A sátán fekete kutyái”

...Mi is történt 1990 márciusában Marosvásárhelyt? Éppen azon a napon, amikor az Észak-Amerikában tartózkodó Tőkés László, a XX. század magyar apostola, a romániai forradalom lánggragyújtója Torontóba érkezett? Mindenki tudja a választ: pogrom, amikor többek között Sütő Andrást félszemére megvakították. Dokumentumok és az egykori résztvevők visszaemlékezései alapján elevenednek meg az események.

A románok nemzeti érzéseit azzal sértették meg a „székely fővárosban”, Marosvásárhelyen, hogy az egyik gyógyszerár személyzete szó szerint értelmezte a Román Nemzeti Megmentési Front ünnepélyes és hivatalos nyilatkozatát. Ez közvetlenül Ceaușescu uralmának a bukása után hangzott el Iliescu elnök szájából: *„...garantáljuk és elismerjük a nemzetiségek egyéni és kollektív jogait, valamint szabadságjogait...”* Ennek a kijelentésnek az alapján a hajdan színmagyar városban a *Farmacia* szó mellé kitétték a magyar feliratot is: *Gyógyszertár*. De 1990. március 16-án az ott történt összecsapás, az úgynevezett „gyógyszertárháború” csak előjáték volt a következő napok pogromjához – vagy főpróba talán?

Sütő András feltételezése nagyon találónak és elfogadhatónak tűnik: *„Többek között azt akarták megállapítani, hogy az ingyen fogyasztható pálinkától mennyi idő alatt jutnak el híveik az állati agresszivitás fokáig. Talán az is érdekelte őket: hányadik decinél kell abbahagyni az itatást, hogy a bátorságot növelő ajzás ne csapjon át saját elmentébe, a tökrészeg bamba, összehuttyant, rongyállapotba.”*

A másnaposságot március 19-re virradólag heverte ki a csőcselék, amely akkor aztán a Vatra Românească irányításával megsokszorozott erővel és hatalmas tömegben vette be a várost. Libánfalváról, Hodákról, Dédabisztráról, a Görgényi-havasok lábaitól és a Mezőség közeli falvaiból az ingyen cujkával és csinos pénzösszegekkel összeverbuvált román parasztok fejszékkel, dorongokkal és láncokkal „felfegyverkezve” tették, amit megrendelt tőlük a Román Tűzhely nevű szervezet. Bemutatkozásuk egyik jellemző epizódja volt az, ahogyan a Petőfi-emléktáblát fejszével leverték a falról, majd tűztáncot jártak körülötte – Európában, a XX. század végén így tettek tanúbizonyságot a civilizációról!

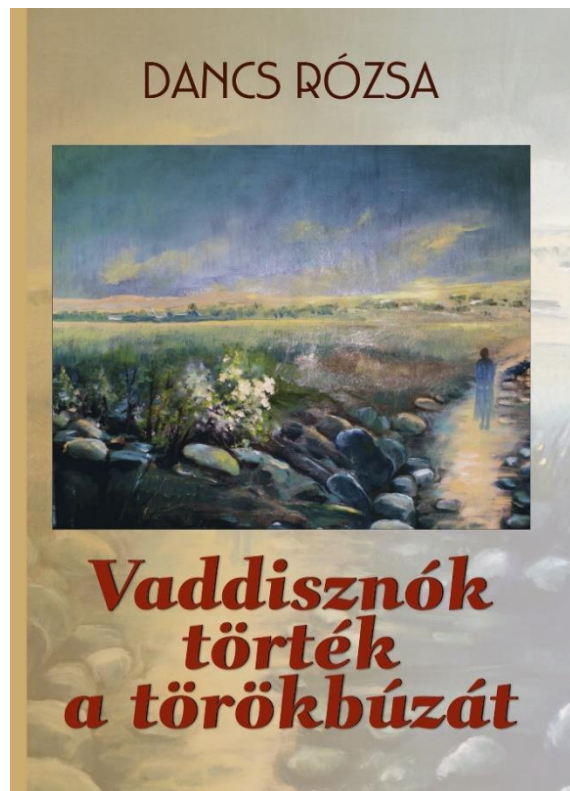
Az RMDSZ székházába szorult Sütő Andrásék legfontosabb igyekezete az volt, hogy tisztázzák a magyar lakossággal: a gyilkos szándékú román söpredék nem azonos a város becsületes románságával és a provokációra nem szabad visszavágással válaszolni. Bízta Bukarestben, bízta Iliescuban. Mert Iliescu elnök tudta, hogy mi történik Marosvásárhelyt. Király Károly személyesen tájékoztatta a kormányt a szörnyűségekről! Iliescu és kormánya azonban „csendesén” bevárta a tragédiát. A székház padlásán hallhatták a gyújtogatás céltáblájává vált magyarok, hogy a tömeg fel akarja akasztani Tőkést, Sütőt, Kincsest, Királyt és Bolyait. Ugyan mit számított nekik az a vaskos évszázad, amely eltelt a világhírű tudós apa és fiú halála óta!

A hadsereg és a rendőrség élvezte a „történelmi eseményeket”, semmit, de semmit nem tett a lincselés megakadályozására. Egyetlen dologról gondoskodtak csupán: hogy Székelyföld ne jöhessen Marosvásárhely megsegítésére. A félnapos ostromállapotból nem látszott menekülési lehetőség, mindenki úgy érezte, hogy *„Csak Isten csodája segíthet rajtunk!”* (Sütő András).

Aztán megjelent Judea ezredes, aki az író távozásra szólította fel, hangsúlyozván, hogy a tömegharag oka egyedül ő, Sütő András. Judea személyesen „garantálta” – együtt Scrieciu tábornokkal – a „megbélyegzett” író távozását. Aztán a két magasrangú hivatalosság egyenesen a gyilkosok markába vezette őt, valamint néhány társát. *„Itt vannak! Vegyétek őket kezelésbe!”* – adta ki a parancsot a rájuk várakozó katonatiszt, majd következett az a tragikus eseménysor, amelyet Sütő András így idéz föl: *„Halvány emlékem maradt arról is, hogy a teherautó tetőponyváját, akár egy vászonfüggönyt, láthatatlan kezek széthúzták, leszaggatták... Hogy egyszerre többen ugrálhassanak föl a gépkocsira. Vízbeesettek vad tülekedése egy mentőcsónak körül. Kháron ladikjának ostroma a tudatlanok és agyavesztettek éjszakáján. Omen! A horrorfilm, Antikrisztussal, emberi szemet kiszaggató, ragadozó madarakkal... Egy titokzatos temető kerítése mögött ugattak vadul a sátán fekete kutyái.”*

Nos, ebben a látványos tülekedésben az ortodox papok és az említett román falvak polgármesterei is részt vettek. Ki tudja, hátha majd az utókor is meghálálja szorgalmukat, nemcsak az akkor hatalmon levő kormányvezetők.

A libánfalviak ortodox papja, Cofariu szerepéről az Iliescu által hivatalosan nemzeti hősként nyilvánítottak egyike mondta el a TV-nek, hogy „a pap kihirdette a templomban, hogy ha megszólalnak a harangok és a szirénák, indulnunk kell Marosvásárhelyre”. Amikor a frissen beszerezett, megrendelésre hatalmas mennyiségben „gyártott” akácfabotokkal, baltákkal, láncokkal felfegyverkezett vérszomjas hívek elindultak az ostromra, Cofariu is a buszon volt. „Rokon látogatásra” indult, mondta, aztán egy kicsit harcolt. Le is ütötték olyan alapon, ahogy az iskolában szokás harcos nebulók között: én ártatlan vagyok, de Jancsika visszaütött. Cofariu ellenfele, „Jancsika” éppen Cseresznyés Pál volt, aki önvédelemből, mondhatjuk azt is, hogy ösztönszerűen visszarúgott a magyarok elleni gyűlöletéről régóta hírhedt pap támadására. Szorgalmas kezek és szemek filmezték a jeleneteket, mert Iliescuéknak szükségük volt a majdan kitüntetésre vagy a bűnbakok lajstromára kerülendő személyekre. Cseresznyés Pál természetesen az utóbbi kategóriába került. Nemcsak ő, mások is...



(Forrás: *Dancs Rózsa: Vaddisznók törték a törökbúzáát*, Kairosz Kiadó, Budapest, 2010, részlet)



Sütő András, 1990. március, Marosvásárhely
Fotó: Diósi Imre, MTI

„A félelem, amely az erdei vadak létének és fennmaradásának legelső feltétele: az embert megnyomorítja.”

Sütő András

Valamely hatalom éppen attól omolhat össze, hogy minden erejét a fennmaradására koncentrálja.

Sütő András

Baricz Lajos

Hősök voltak

– A Fekete Március maroszentgyörgyi áldozatainak emlékére –

Hősök voltak mind a mi nagyapáink,
hisz' bátran álltak a hódítók elé,
nem latolgatták, vajon ez megéri,
csak elindultak a szabadság felé:

kiállottak a „város kapujába”,
míg felvigyáztak a Szentgyörgyi Tetőn,
és végigcsaptak a városba tartó
megbolondított sok részeg tüntetőn.

Ők itthon voltak, önmagukat védték,
és azt, ami a magyaroknak érték:
a jogot, a szót, a múltat és jelent,

mert hitték, a népnek az jövőt jelent.
Tudjuk mi jól, börtön lett az ára –
vállalták mégis nemzetünk javára.

Kosztolányi Dezső
Tavaszelő

Maradj, maradj, bús téli alkony,
ne vond még vissza sugarad!
Ha lábadozva elsötétülsz,
szerelmes szívem megszakad.

A lég oly enyhe, oly fuvalmas,
a nap vígan bukik elő,
tavaszruhában andalog már
az álmodó járó-kelő.

A sima, langyos fuvalomra
kinyílnak az ablakok,
a halk, búcsúzó sárga fényben
sok régi utca s ház ragyog.

Száz édes emlék ébred újra:
a drága múlt, az ifjuság,
gyermekszerelmünk, szűzi álmunk,
a lázas és dicső tusák.

Mind búsán elmerengve járunk,
szívünk sok emléktől nehéz;
ami szemünkbe forr s cikázik,
a sejtelem kódéba vész.

A jég ropog, s alóla zúgva
ezüst kacajjal jó a víz,
tavasz lesz, úgy mint régen egykor,
s e szó a múlt honába visz.

Szemünk meredt, a múltba réved,
ragyog a kék-sugáros ég,
a sárga hóvizen lebegve
szétpattan egy-egy buborék.

A szél fú s érzi méla lelkünk,
a kikelet fuvalma az...
És nézzük összetett kezekkel,
hogyan érkezik a tavasz.

Dezső Kosztolányi
Early Spring

Oh, let remain, sad winter gloaming,
do not withdraw your roaming ray!
When convalescing you cloud over,
my heart-in-love breaks, won't obey.

The air is mild and is full of breeze
and sun breaks blithely through the mist,
who's walking to and fro in daydreams
can wear spring-dress without a risk.

When soft and balmy breeze is floating
will open widely each window,
in leaving yellow light the olden
small streets and house' will be aglow.

Hundred memories reawaken:
the past and youth and kindest plights,
the love in childhood, our virgin dreams,
the fevered and triumphal fights.

We walk with dreams, without speaking,
our heart is full of memories;
what's hot and is flitting in our eyes
will melt into mist of surmise.

The ice's cracking and from below it
the water comes with silver smile,
and as in days of yore, spring comes, this
word brings back in past for a while.

Our eyes are fixed and stare at far past,
so shines the sky with bluish beams,
and on the yellow snow-melt water
on surface burst the bubbles, beads.

The wind is blowing, feels our mild soul,
this breeze shows that the spring 's coming...
and we are gazing at with clasped hands:
look, how arrives the real spring.

Translated by Ottó Tomschey

Kosztolányi Dezső
Megállt az óra

Megállt az óra, és a mutató
halotti csöndben a hatosra néz.
Az óra áll, mindig hat óra van.
Bármit teszel, az inga meg nem indul,
és a finom üveglemez alatt
oly szótlantul-nyugodt, mint a halott,
kit a koporsó ablakán tekintsz meg.

Az óra áll. És száll a pillanat,
eltűnnek a napok, múlik az év,
a század, ezred és az óra áll.
Az illanó idő szívdobbanása
remegve lüktet által a szobán,
s nincs semmi, semmi nesz, csak némaság.

A rémes éjfél csöndje sem ilyen.

Vár a kerék. S a rozzant szerkezetből,
a poshadó tétlenség börtönéből,
az öröklét nyugodt fuvalma megcsap.
Az óra áll, mindig hat óra van.

Dezső Kosztolányi
The Wall-clock Stopped

The wall-clock stopped and the minor hand
in deadly still looks at the number six.
The wall-clock's stopped, it's ever six o'clock.
And whatever you do the swing-wheel won't move,
and there beneath the refined plate of glass
it is wordlessly peaceful like a corpse
whom you can see through window of the coffin.

The wall-clock's stopped. And flies the short moment,
the days will disappear, the year is gone,
the time is running and the wall-clock's stopped.
The beat of heart of running fugitive time
is quavering throbbing through the room,
and there's nothing, no noise, silence prevails.

Neither silence of ghastly midnight's that.

So waits the wheel. And from the wobbly action,
alike from jail of rotting raw passiveness,
a peaceful waft of everlasting life flaps.
The wall-clock's stopped, it's ever six o'clock.

Translated by Ottó Tomschey

Kosztolányi Dezső

(Szabadka, 1885. március 29. –
Budapest, 1936. november 3.)

Író, költő, műfordító, kritikus, esszéista,
újságíró, a *Nyugat* első nemzedékének
kimagasló formaművésze, a XX. századi
magyar széppróza és líra egyik leg-
nagyobb alakja. A magyar nyelv gaz-
dagságának egyik legkiválóbb kiaknázója.
Jelentős a műfordítói hagyatéka is.



Dezső Kosztolányi

(March 29, 1885, Szabadka –
November 3, 1936, Budapest)

Was a Hungarian poet and writer. Dezső
Kosztolányi was an early contributor of
the first *Nyugat* generation (the literary
journal *Nyugat* founded in 1908 played
an invaluable role in the revitalization of
Hungarian literature). Kosztolányi's liter-
ary translations into Hungarian are also
very important.

Kosztolányi Dezső

Az ismeretlen, végtelen temetőben

Az ismeretlen temetőben
 én, ismeretlen, kósza lélek,
 keresztek közt, gyászdalt dalolva
 virágosan megyek az éjnek,
 s sírok: ki tudja, miért, miért nem?
 Megsápadtam, míg ideértem.

Zörömbölök fekete lámpán,
 fölajjgatom a síri alvót,
 véres pipacs zizeg nyomomba,
 és szertartásosan lehajlok
 az ismeretlen sírhalomra,
 mint hogyha anyám sírja volna.

Valami úz, valami kerget,
 hogy legyek a múlt folytatója,
 egy ismeretlen, bús halottat
 keresek már egy élet óta.
 Kezem elszáradt koszorút fon
 s az alvó gyertyát lángra gyújtom...

Dezső Kosztolányi

In Unknown Endless Graveyard

I walk in unknown endless graveyard,
 it's me, the unknown vagrant mild doom,
 among the crosses, singing mourn-song
 with flowers I go into dark gloom,
 and whine: I do not know why I fear?
 And has become white while arrived here.

I'm clattering on pitch-black lantern,
 and rouse with wail the entombed sleeper,
 a blood-stained poppy hiss' in my trace
 and ritually I lean over
 the nameless grave of unknown man and
 As I'd sit on my mother's grave's rand.

Something's pursuing, something's urging
 that I should go ahead with our past,
 I seek for unknown sad dead person,
 since I have been and till I will last.
 The hands of mine weave a wither's wreath
 and light a dip, remind of his death...

Translated by Ottó Tomschey

Kosztolányi Dezső

Egyre közelebb

És egyre-egyre közelebb
 megyek feléd, halál,
 s már ki se ejtem nevedet.

Ifjan beh sokszor hívtalak,
 s lázam hűsíteni
 fejemre raktam a havad.

Most már sírokra sem ülök,
 mosolygok lankatag,
 míg fáradok és szürkülök.

Híredre lelkelem nem riad,
 nem vagy már szörnyű sem:
 apa vagy és én a fiad.

Oly egy veled e meggyötört
 szív és e mellkosár,
 mint egy veled a rög s
 a föld.

Ó a halál az, aki vén,
 s koporsó-érc ragyog
 jég szín haján, bús ajkívén.

És egyre-egyre közelebb
 megyek feléd, halál,
 s már ki se ejtem nevedet.

And closer and ever closer
 I go towards you, death,
 and your name I do not utter.

As young I often called you, so
 to lower my fever
 onto my head I put your snow.

I do not sit on graves, oh nay,
 and languorously smile
 while I grow third and turn to grey.

I don't fear you, this is the clue,
 you are not monstrous more:
 you're father and I'm son to you.

Dezső Kosztolányi

Ever Closer

This tormented heart and this
 breast
 as one to you are bound,
 like ground and mound
 where they've a rest.

Oh, death is itself that is old
 and coffin-ore shines on
 his icy hair and lips with cold.

And closer and ever closer
 I go towards you, death,
 and your name I do not utter.

Translated by Ottó Tomschey

Kosztolányi Dezső

Már elmondtam, mint kezdtem el

Már elmondtam, mint kezdtem el,
most elmondom, mint vesztettem el.

Kupámba még pár kortynyi bor,
a vállamon a férfikor.

Jaj de nehéz ez a batyu
s a bor, a bor is savanyú.

Kályhához ülnék szívesen,
Mert fú a szél künn hívesen.

Érezni a távol ködét,
A fák zúgnak: harmincöt év.

Ki énekeltem az eget,
a gyermekkort, most rettegek.

Sár és tűz az én férfibúm,
haragvó purgatórium.

Aztán mi végül zsarnokol,
a vénség jó el, a pokol.

Boldog, aki még hinni tud,
de lefelé visz minden út.

Gyermekmennyország, kék, csudás,
lerokkanás és elmulás.

Romok között és egyedül
vallok tinektek, emberül.

Kit az idő új szóra költ,
dalolj szívem most, mint a föld.

Dezső Kosztolányi

As Told you how I did commence

As told you how I did commence,
now tell how I lost my presence.

And further on some gulps of wine
so manhood's on shoulders of mine.

Alack, the load's grave, I need help,
the wine – it is also acerb.

I'd sit beside the stove, but fain,
the wind outdoors's raging again.

One feels the mist of farness round.
Thirty-five years – the trees resound.

Who sang once of the wide welkin
And childhood, now I'm shuddering'.

My man's distress are mud and mire,
it is the purgatory's ire.

And what finally forces to knell:
the senility comes with hell.

Merry's who can believe and pray,
downward leads the downtrodden way.

Child's heaven, blue, adolescence,
impairment and evanescence.

Among ruins and so alone
confess to you in human tone.

What the times force to say new words,
let you sing my heart like the earth.

Translated by Ottó Tomschey

Baricz Lajos:

Az első húsvét

Az első húsvét is ilyen lehetett,
ily félelmetes és nagypéntek-ízű,
a Jézus-i Kör még mindig temetett,
ez a napjuk is gyász-fekete színű.

Együtt voltak bár, de zárt ajtók mögött,
hiába kopogtak rajt' az asszonyok,
mert az életükbe bánat költözött,
összeszorult tőle a szív s a torok.

Kővé váltan ültek a falak között,
a hitük megingott, reményük törött,
nem is érthették meg, hogy a sír üres,

lelkük is süket volt, nem csak a fülek,
az életükben nem volt az Úr jelen,
nélküle az élet rút, sötét verem.



Baricz Lajos

Zárva volt az ajtó

Zárva volt az ajtó midőn este lett,
nem is hallották meg, az Úr csengetett,
pedig tudtak róla, hogy a sír üres,
hírül hozta nekik korán egy füles.

Péter és János meggyőződött róla.
Hol lehet a test kora reggel óta?
Igaz, néhány asszony azt mondta, hogy él –
aki ilyet állít, mind félrebeszél!

A zárt ajtókon át Jézus megjelent,
az ő látásától szikrázott a csend.
„Békesség nektek! – köszöntötte őket,

nem a világé, az én békém főleg!”
Reájuk lehelt és szent lelkét adta,
erő, hatalom volt elrejtve abba.



Baricz Lajos

Elmondták Tamásnak

Elmondták Tamásnak, az Úr megjelent,
nem hiába áll üresen a sírja,
ne mind csak a múltat, élje a jelent,
ne térferegjen közöttük már sírva!

„Ily örütséget mondhattok nekem!
csak akkor hiszem el, ha magam is látom,
és ha megérinti testét a kezem,
amit megérintek, az való, nem álom.”

Majd egy hét múlva ismét együtt voltak,
most már örömmel az Élőről szóltak,
„Békesség nektek!” – mondta az Úr nekik,

„Érintsd meg a testem!” – Tamásnak pedig.
„Én Uram, Istenem!” kiáltotta ő –
a kételkedőből ekképp lett hívő.

Baricz Lajos:

Bennem, Tamásodban

Tamás apostol bennem lakik néha,
vannak pillanatok, én is kétkedem,
szavam ilyenkor, és tettem is léha,
bevallom őszintén, bár nem kérkedem.

Szeretném kezem sebeire tenni,
jó lenne olykor szemtől-szembe látni,
tudom, hogy nem lesz ebből soha semmi,
de nagyon nehéz kételyek közt járni.

Naponta megvallom: „Uram, Istenem,
de jó veled lennem, Megváltóm, nekem,
hiszem, kegyelmeddel mindig átölelsz,

s bennem, Tamásodban, sok örömet lelsz
segíts, mindenkor útjaidon járjak,
s ameddig tudok, önzetlen szolgáljak!”



Devecsery László

HÚSVÉTI HÍMES

Szellő fut, szellő száll,
csókot ad szellőlány.
Nap melenget, fény mesél,
mikor a tél véget ér.

Néked int a hóvirág,
s barka bontja bársonyát.
Itt a tavasz: kikelet,
s a húsvét is közeleg.

Áldott, békés húsvéti ünnepet kívánunk!

Bobó Bóbitája

Belle Orsolya:
Zöld zeke

A múltnak tenyeréből kiveszek most egy mesét, megtudhatjátok, ki viselte ezt a híres zöld zekét.

Petőfi Sándor nagyon szerette a zöldet, akárcsak szülőföldjét, a hatalmas Alföldet.

A természet zölden a legszebb, s benne a végtelen róna, Petőfi sok verset írt róla.

De sokat is nélkülözött, mert a költőnk sorsa, akkoriban bizony nem volt habos torta.

Követte őt a szegénység, akárcsak egy szolga, bár tehetőségével valamivel jobbra fordult dolga.

Midőn egy kis pénz került a zsebébe, zöld zekét vett rajta és öröm ült keblébe.

Úgy érezte, költőhöz illően öltözhét fel végre, s járhat kelhet benne mindenhol kedvére.

Az ám, csak hogy másnap reggelre kelve, lába kelt a zöld zekének, sehol sem lelte.

Kapta magát, zeget-zugot kikutatott érte, de bizony a zeke nem lett meg estére.

Álmában, a remények erdejében járva, megpillantotta Zöldföld kapuját kitárva.

Mit lát, mit nem lát, látja: kapu mellett zöldember ül, szemében a könny csak úgy gyűl. Kezében lantja, s szomorúan játszik egy dalocskát rajta. Petőfi hallgatta, ugyan nem zavarta.

A zöldember így dalolt:

– Földemet el kellett hagynom, a királynak fájt a hangom.

A világon minden zöldet, Zöldföldre összegyűjtet.

Aki parancsát kerüli, annak feje keserüli.

Zöldföldön már nincsen ember, csak szolganép, aki nem mer.

Az igazság szól a számon, el is űztek hét határon.

Idegen! Gyere csak közelebb mellém, látom te igaz vagy, ha nem csal az elmém.

Dalom, ha szíved meglágyította, segíts Zöldföldnek! – kiáltotta.

Legyél a királyunk, azzá fogunk tenni! Gyerekként te is az akartál lenni!

Petőfi:

Mikor gyerek voltam?

Kinn az utcán házunk előtt

Játszottam a porban,

Már ott az járt a fejembe:

Ha belőlem király lenne! ¹

– No, gyere velem bátran – intett a zöldember –, s király leszel, már ma!

– Jól van, megnézem én azt az országot – szólta Petőfi hangos torokkal –, s beszélek a királyotokkal!

Útkereszteződéshez értek napnyugtára, hol a zöldember ezt adta tudtára:

– Figyeld majd a zenét, ha arra mész, megtalálod a keregett zekét!

Nagyon szűk arra az ösvény, mert a király nem épített utat, a fősvény!

Ég veled! – még ennyit mondott, s reménykedve elbúcsúzott.

Petőfi a szűk ösvénynek alig látta partját, pókhálók, óriás páfrányok fonták körbe karját. Egyszeriben haramia állta el az útját, elérte ugyanis Zöld Marci tanyáját.

Bokrok közé búvik, onnan ugrik elő,

Úgy ragadja torkon, aki arra menő. ²

– Ide minden kincsed!

– *Azt is, ami nincsen?* – kérdezte Petőfi, tenyerét kitárva, az útonálló nagy csodálkozására.

– *Egy pár elnyűtt csizma, és egy verseskötet, ez minden, amivel szolgálhatok neked.*

Nincs egyebem ezen a világon, de szívesen osztozom a drága szabadságon.

– Derék legény vagy! – szólt Zöld Marci, bajuszát pödörve. Csapj a kezembe, legyünk barátok örökre!

Zöld Marci betyár volt hírére, de nem volt szüksége a világ kincsére.

Amit a gazdagoktól elvett puskával, a szegényeknek adta Isten áldásával.

Petőfinek tetszett a vakmerő betyár, kezet ráztak, s ketten mentek most már tovább.

Zöldföld határában álltak, mikor nyomukra pandúrok találtak. Ekkor aztán kétfelé váltak.

Zöld Marci elcsalta őket a mocsárba, így sikerült Petőfinek bejutni a várba.

*Ül a király nagy kevélyen
A fényes királyi széken,
Magas urak (aljas szolgálk!)
Körülveszik, kezét nyalják.* ³

A zsarnok így pöffeszkedett, aki ott volt, mind reszketett. Térdek-fejek hajlongtak, amerre csak nézett. Csúsztak-másztak lábainál gazdagok, szegények. De mit látnak szemei? – ugrik fel mérgesen. Egyedül Petőfi áll ott egyenesen.

– Ki ez az idegen? – kérdezi hidegen.

Petőfi:

*Igaz-e, királyom,
Amit mondogatnak?
Nálad híre sincs a
Szabadakarathoz.* ⁴

A gőgös király akkorát üvöltött, hogy az arca nyomban méregzöld színt öltött:

– Mit merészelsz, nincsen bajod? Adok én, ha úgy akarod!

Petőfi:

*Mi volna más bajom nékem,
Mint hogy a királyi széken
Ember helyett vadállat ül,
Uralkodik kegyetlenül.* ⁵

Hej, szörnyű haragjában a király kéült-zöldült, Petőfi a tömlöc fenekére került.

Csak a hold nézett be hozzá biztatón, sóhajaitól a szíve fájt nagyon:

– Hold, nagy király vagy ott fenn az égen, mégsem tudsz kiszabadítani itt lenni!

Hold:

*Inkább volnék a föld utósó szolgálja,
Mint az égen az éj ragyogó királya,
Inkább járnék ott lenni koldús bocskorában,
Mint itt járok ezüstsarkantyús csizmában.* ⁶

Ebben a pillanatban a rácsoknál Zöld Marci vidáman kukucskál.

Petőfi gyorsan egy tervet eszel ki, mert az idő nem vár:

*Álmában a király
Nem büntet, nem kegyelmez, nem bírál...* ⁷

Amíg alszik, minden áll. Zöld Marci lován gyorsan száll. Viszi az üzenetet az éj leple alatt, mindenkinek megsúgja, Petőfi mit akar:

*Zöld a Remény színe.
Nem lehet király, ki a reményt veszi el!*

Odasereglettek közelről-távolról, mind kik álmodtak már a Szabadságról.

A király ébredezik, katonákért ordítózik.

*De a trónus inogni kezd...
Földindulás okozza ezt?
Földindulás: néplázadás!
Gyarapodik szemlátomást.
Mint a folyóvíz a gátot,
Eltépte a nép a láncot.* ⁸

A király a tömlőben ül, Petőfi végre jól derül.
Hiába ígér neki aranyat, várat, ő biz nevet rajta párat:

*S kell a zöld is a zászlóra, piros-fehér lobogóra!
Nem akarok király lenni, csak a nép fiaként élni, halni!*

– Király, én szívemben hordom kincseim! Csak zöld zeké-
mért jöttem, ím!

(vége)

S zekéjét vidáman magára ölti. Megígéri, a királyt egyszer
még versbe költi.

Idézetek Petőfi Sándor verseiből:

A nép ünnepli, éljenez, Zöld Marci királynak nevezi.

1. Te az enyim, én a tied...
2. Zöld Marci
3. A király és a hóhér
4. V. Ferdinándhoz
5. Kont és társai
6. A hold elégiája
7. Az álom...
8. A király és a hóhér

Petőfi Zöld Marcihoz:

*Nem a kincs, s a hatalom az én álmom, a szabadságért
jöttem hozzátok barátom!*

Indulnom kell, hí a haza, mert Petőfi a haza fia!

Verseimmel amerre járok, viszem majd a Szabadságot.

Móricz Zsigmond

A török és a tehenek

Volt egy török, Mehemed,
Sose látott tehenet.

Nem is tudta Mehemed,
Milyenek a tehenek.

Egyszer aztán Mehemed,
Lát egy csomó tehenet.

„Én vagyok a Mehemed!”
„Mi vagyunk a tehenek!”

Csudálkozik Mehemed,
Ilyenek a tehenek?

Számlálgatja Mehemed,
Hányfélék a tehenek.

Meg is számol Mehemed,
Háromféle tehenet.

Fehéret, feketét, tarkát,
Meg ne fogd a tehén farkát!

Nem tudta ezt Mehemed,
S felrugták a tehenek.

Gazdag László

Hencegő cincogó

Icipici incifinci
cicamica, uccu, sicc ki!
Cincogi, a kiséger,
cincog, mint a hőscincérí!
Cickafarkat ráncigál,
cicabajuszt megcincál!

Lajtai Gábor

Költözködés

Költözködünk,
Hiszed-e?
Itt egy bőrönd,
Viszed-e?

Látom, hogy
Már nem viszed;
De legalább
Elhiszed

Balogh József

Tavasztolláskodó

éled a kaptár,
langyos a szél,
gyengül a fagy már,
iszkol a tél.

Bomlik a barka,
szókül a fény,
fecskedal, újra
légy az enyém!

Balogh József

Tó

Szitakötő víz fölött
szivárványból fényt kötött.
Addig-addig lebegett:
hamarosan este lett.

* * *

A Holdnak tükre van:
a tükörnek Holdja,
Éjszaka csillagok
hullanak a tóba.

Megjelent az

Együtt a nyelv hazában – A kanadai Kalejdoszkóp folyóirat versválogatása *Belonging Through Language – A collection of poems published in Canadian Kaleidoscope Magazine* című versantológia

Előszó | Scott Kanadában született angol fiatalember. Szerelmes a magyar nyelvbe. Kitűnő zenei hallása van, gitárján már számtalan magyar dallamot megszólaltatott, és régi magyar, sőt csángó énekszámokkal is szokott kedveskedni társainak, a Magyar Nyelvklub tagjainak, amelyet éveken át vezettem. Scott Dévai Nagy Kamilla tanítványának tartotta magát, heteken át részt vett Kamilla zenei tanfolyamain a művész és tanítványai torontói tartozkodása idején. Talán akkor vált végleges meggyőződésévé az, amit később elmondott a magyarórán, hogy ő a nyelvtanulás leghatásosabb módszerének az éneklést tartja.

Egy alkalommal összeövetelünkre kissé fáradtan érkezett, a munkahelyi feladatok kimerítették. A szokásos be melegítő beszélgetés helyett a könyvespolcomhoz menekült. Úgy bukkant rá Balogh József *Virrasztó csöndjeink* című versére, amelynek dallamát azonnal felfogta. Angolos hang-súllyal, de tiszta kiejtéssel, lassan el is olvasta a csoportnak, ám érteni is akarta minden sorát. „... törzsnek és ágnak egy a sorsa.” Mit jelent a törzs? – nézett rám. Miután megmagyaráztam neki, megértette a képi jelentést, és könnyedén folytatta: „fák vagyunk, létünk így közös. / fényt küldünk messzi csillagoknak, / ha fölöttünk az ég ködös.”

Még egy kis ideig elidőzött a *létünk* fogalmánál, aztán megkérdezte: a messzi csillagok ti vagytok, a kanadai magyarok? A klubtagok – harminc és hatvan közötti korosztály, több-kevesebb magyar háttérrel, de nem túlságosan erős nyelvtudással – mind bekapcsolódtak a verselemzésbe, majd Arany Jánost kérdezték, Dsidát és hogy *Dunának, Olt-nak* miért *egy a hangja*. Megállították a képzeletüket a Hargita aljában, aztán a segesvári csatátéren kalandoztak kis ideig, aztán közös erővel angolra fordították, hogy „*Szárnyatlan madár lett a kedvünk, / de mégis elszáll, s visszatér /... Isten figyelje tetteinket / idehaza és odaát.*” Majd Scott így summázta a vers hatását: olyan ez, mint egy himnusz, lehetne énekelni.

Ezen a rendhagyóvá sikerült nyelvórán ráéreztek a tanulóim a tizenötmillió magyarországi fogalmának a lényegére, amelyet semmiféle december ötödikék nem tudtak, nem tudnak megsemmisíteni. Mert a nemzettudat nem rádiroz-

ható ki senkiből, akár beszél a anyanyelvünket, akár csak újra- vagy most tanulgatja azt. Akkor, jóval az összetartozás hivatalosan is meghirdetett éve előtt, ott, a lakásom ideiglenesen osztályteremmé alakított szobájában egy angol anyanyelvű fiatalember Balogh József versével ébresztette fel, vagy inkább mondhatjuk, erősítette meg a magyar származású társai lelkében szunnyadó igényt, hogy visszatérjenek abba a közösségbe, amelyikből vétettek – ők vagy a szüleik, avagy talán még távolabbi ősök. Ráéreztek arra, hogy a határokon átívelő magyarság gondolata nem csupán költői metafora. Mert akárhol éljük is földi életünket, bármilyen nyelven is sutogjuk el imáinkat, valljuk meg szerelmünket, siratjuk el szeretteinket, a vers zenéje és a zenék szárnyalása megfog. Próbáljuk meg: mormoljuk éppen első szerelméért epekedő, diaszpórában született és nevelkedő, kamaszodó fiúknak vagy unokánknak, hogy „*Holott náddal ringat, / holott csobogással, kékelő derűvel, / tavi csókolással. // Lehet, hogy szerelme / Földerül majd mással, / de az is ringassa / ilyen ringatással*” (József Attila: *Ringató*), vajon nem akarja-e tudni, hogy okos, felnőttelkedő tanácsadás helyett – amire legtöbbször háborogva reagál – mit is hall tulajdonképpen?

Ilyenkor kell a könyvünket a kezébe adni!

A versfordítás elhivatottságot jelent – és talán áldozathozatal is. Mert a fordító a mások remekét viszi a világ elé, a szerző nevét teszi halhatatlanná más nemzetek nyelvén is, a sajátja az alkotás végén szerénykedik. Ezért illeti köszönet kötetünk munkatársait, angol tolmácsolóit: Dabi Istvánt, Telch Györgyöt, Tomschey Ottót, Veszely Ferencet és Valerie Woods-ot.

És köszönöm a családom, György, Tamás, Katinka, valamint a barátaim, a Füle-házaspár: Irénke és András, Péterhegyi Margit, Rajotte-Nádasdy Örzse lelki támogatását, biztatását, hogy évek óta dédelgetett tervemet ne adjam fel, és gyűjtem össze a többnyire a *Kalejdoszkóp*ban megjelent kétnyelvű verseket, továbbra is hirdetem Márai Sándor szavaival, hogy „*Nincs más haza, csak az anyanyelv.*”

Dancs Rózsa

Preface | Scott is an English young man born in Canada. He's enamoured of the Hungarian language. He is of fine musical ear, sounded very often Hungarian melodies on his guitar and with old Hungarian, moreover Csángó songs, used to please his mates at the members of the Hungarian Language Club managed by myself for years. Scott considered himself to be a student of Kamilla Dévai Nagy and took part for weeks at Kamilla's musical courses when the artist and her students stayed in Toronto. Maybe, that is the time he came to the conclusion, of what was later told in Hungarian lessons, that singing is the most effective method of learning a language.

One time he was a little tired arriving at our meeting, exhausted by the tasks of daily work. Instead of the usual initial conversation, he took to my bookshelf and discovered a poem by József Balogh „*Our vigil silences*” – its melody he immediately comprehended. Though with an English accent but with clear pronunciation he slowly read to the group but he wanted also to understand all the lines... „*The trunk and the twigs are of the same being*”, what does it mean? – and looked at me. When I explained, he perceived the pictorial meaning and continued without trouble „*we are the trees, so our life's common. / We send the light to distant stars / even when above us the sky is full of mist.*”

For a short time he lingered over the notion „our being” then asked: the distant stars are you, Canadian Magyars?

Club members were in the age-group between thirty and sixty, with more or less a Hungarian background but without a strong knowledge of language. They joined in the poem analysis, then asked for János Arany and Jenő Dsida; their fancies made a halt at the Hargita foothills, meditated for a while about the Segesvár battlefield and then with joint effort translated into English: „*Our temper turned to be a wingless bird, / that flies away and will return /... God keep watch on our works / here and over there.*” And Scott summarized the impact of the poem: it is like a hymn, it could be song!

In this, so to say unusual language lesson, my students guessed intuitively the essentials of the notion of fifteen million Magyars that could not and cannot be annihilated by a December 5th. Because the nation's consciousness can't be erased from anyone, one either speaks our mother tongue, or recapitulates, or just learns it. At that time, well before the officially declared year of relatedness, in my flat transformed temporarily

to classroom, a young Englishman, with the aid of the poem of József Balogh awakened or better to say *reinforced* the need hiding in his Hungarian-related mates' soul, namely that they have to return to their roots, their national identity. They owe it to themselves or their parents or maybe even distant ancestors. They had a feeling that the thought of Magyars through all borders is not only a poetic metaphor. Because where we live our earthly life, in whatever language we whisper our prayer, or declare our love, or mourn for our loved ones, the poem's music and the music's flight will fascinate. Let's try it: murmur to our teenage sons or our grandsons born and educated in the Diaspora, who yearn for their sweetheart, that „*Sometimes she's swung by reed, / sometimes by splash, gurgling, / or by blueing brightness, or by lake-kiss' whirling. // Maybe her love will be / with someone else beaming, / but he has to swing her / with this kind of swinging*” (Attila József: *Swinging*, translation by O. Tomschey), whether he wants to know that instead of clever, mature imitating advice (to which he might react with anger) what does he really hear?

This is the moment to put this book in his hands!

Translating a poem requires vocation and maybe a sacrifice as well. That is because the translator presents the masterpiece of others and makes timeless the poet's name in other languages, while his or her name only appears at the bottom of the work. This is why gratitude should be expressed to the English interpreters of this volume: István Dabi, George Telch, Ottó Tomschey, Ferenc Veszely and Valerie Woods.

And many thanks to my family, George, Tamás and Katinka, and my friends: the Füle-couple, Irénke and András, Margitta Péterhegyi, Örzse Rajotte-Nádasdy for their mental support. They encouraged me not to give up my favourite plan cultivated for years, i.e. to gather the bilingually published poems from Kaleidoscope and emphasize, in the words of Sándor Márai: „*You've no other homeland, but your mother tongue.*” **Rózsa Dancs**

Szerkesztette | Edited: Dancs Rózsa • Fordította | Translated: István Dabi, György Telch, Ottó Tomschey, Frank Veszely, Valerie Woods • Az angol szöveget lektorálta | English Proofreading: Turóczi Tamás | Tom Turóczi • A magyar szöveget korrek-túrálta | Correction of the Hungarian text: Misszió Média Kft. • Az illusztrációk Gaál András festőművész alkotásai. Fényképezte: Balási Csaba • The illustrations are by the artist András Gaál. Photographed: Csaba Balási • ISBN 978-615-01-0603-8 • ©2021 Dancs Rózsa – Szerkesztő | Editor • Kaleidoszkóp Hagyomány-örző Klub | Kaleidoscope Heritage Club • Misszió Média Kiadó | Publisher • Felelős kiadó | Responsible publisher: Szászne Varga Gabriella ügyvezető | Manager • Borítótér, nyomtatás és kötészet: | Cover design, printing and bindery: OOK-Press, Veszprém • A könyv megjelenését a Bethlen Gábor Alap támogatta. The publication was supported by the Bethlen Gábor Foundation

*Próbáljuk meg: mormoljuk éppen első szerelméért
epekedő, diaszpórában született és nevelkedő,
kamaszodó fiúknak vagy unokáknak, hogy*

*„Holott náddal ringat,
holott csobogással,
kékellő derűvel,
tavi csókolással.*

*Lehet, hogy szerelme
Földerül majd mással,
de az is ringassa
ilyen ringatással” (József Attila: Ringató),*

*vajon nem akarja-e tudni, hogy mit is hall tulajdonképpen? Ilyenkor kell a könyvünket
a kezébe adni!*

Dancs Rózsa

*Let's try it: murmur to our teenage sons or our grandsons born and educated in the
Diaspora, who yearn for their sweetheart, that*

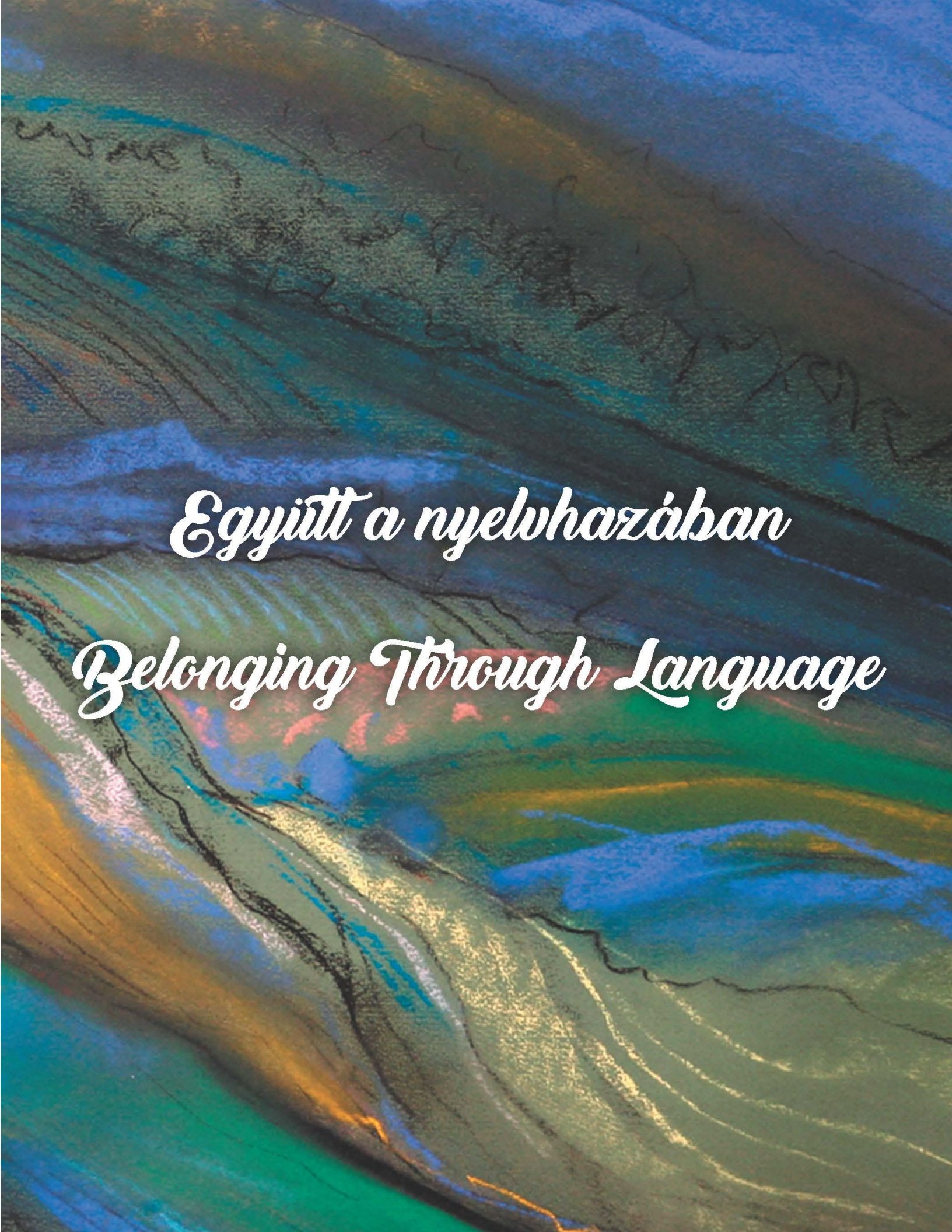
*„Sometimes she's swung by reed,
sometimes by splash, gurgling,
or by blueing brightness,
or by lake-kiss'whirling.*

*Maybe her love will be
with someone else beaming,
but he has to swing her
with this kind of swinging” (Attila József: Swinging),*

*whether he wants to know... what does he really hear? This is the moment to put this
book in his hands!*

Rózsa Dancs



The background is an abstract composition of layered, textured colors. It features deep blues, greens, and yellows, with some areas appearing more saturated and others more muted. The textures are created through various techniques, possibly including brushstrokes or digital layering, giving it a sense of depth and movement. The colors are arranged in a way that suggests a landscape or a complex, organic structure.

Együtt a nyelvhasználatban

Belonging Through Language